

การเปรียบเทียบผลงานทัศนศิลป์ "Stations" ของ Bill Viola กับดนตรี "Ghost Opera" ของ Tan Dun

วรรณวรงค์ เล็กอุทัย

การศึกษาเปรียบเทียบผลงานศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะและศาสตร์ในการแสดงออกต่างกัน แต่สามารถนำมาเชื่อมโยงกันทางด้านการคิดสร้างสรรค์พัฒนาผลงานแนว Contemporary Art ด้วยสื่อหรือภาษาที่ใช้ในการแสดงออกที่ต่างกันระหว่างทัศนศิลป์กับดนตรี ชี้ให้เห็นถึงการแสดงออกทางความคิดและคุณค่าของผลงานที่ต่างแขนงกัน ด้วยการศึกษาวិเคราะห์แยกแยะในความเหมือนและความต่างของรูปแบบ วิธีการแสดงออก เนื้อหา ความคิด และวัตถุประสงค์ ทั้งทางด้านรูปธรรมและนามธรรมของผลงาน Video Sound Installation ของ Bill Viola ศิลปินชาวอเมริกัน กับผลงาน Ghost Opera ของ Tan Dun นักประพันธ์เพลงชาวจีน โดยมีองค์ประกอบของบริบทงานที่สร้างสรรค์ในแนวทางคล้ายๆ กัน เช่น การผสมผสานแบบแผน รูปแบบศิลปะเก่ากับใหม่ให้กลมกลืนกัน อีกทั้ง Bill Viola และ Tan Dun มีความสนใจในความคิดความเชื่อของโลกตะวันตกและตะวันออก ผลงานจึงมีลักษณะร่วมบางประการที่เป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมตะวันตกและตะวันออก และการใช้เสียงที่กำเนิดจากน้ำ เป็นองค์ประกอบร่วมที่สำคัญของทั้งสองผลงาน เพื่อสร้างจินตนาการให้เกิดมิติกลับ นำค้นหา สุนทรียภาพจากผลงานตามรูปแบบแนวทางของแต่ละคนดังนี้

ประวัติความเป็นมาของ Bill Viola

Bill Viola ศิลปินชาวอเมริกันที่เริ่มงานด้าน Video Art ของช่วงต้นคริสต์ทศวรรษที่ 70 เกิดที่นิวยอร์ก ในปี ค.ศ.1951 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีทางด้าน Experimental Studios จาก The College of Visual and Performing Arts, Syracuse University ในปี ค.ศ. 1973 เขาได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยี สื่อสารเรื่องราวในอดีตมาผสมผสานงานศิลปะในยุค Contemporary Art สร้างสรรค์งานมากกว่า 35 ปีไม่ว่าจะเป็น Video Art, Video Installations, Multimedia Installations, Sound Environments, Electronic Music Performances, Flat Panel Video Piece และ Work for Television Broadcast ผลงานมีสภาพแวดล้อมที่ประกอบไปด้วยภาพและเสียงผสมผสานเทคโนโลยีการถ่ายทำที่ทันสมัยและโดดเด่นด้วยการสื่อสารที่เรียบง่ายตรงไปตรงมา เพื่อเป็นการบอกเล่าเรื่องราวการสำรวจด้านจิตวิญญาณที่เป็นประสบการณ์จากการรับรู้ของมนุษย์ อันเป็นรากฐานงานศิลปะของชาวตะวันตกและชาวตะวันออก เช่นเดียวกับจิตวิญญาณในแบบประเพณี พิธีกรรมในลัทธิต่างๆ เช่น Zen Buddhism, Islamic Sufism และ Christian นอกจากนี้เขายังสนใจในความเป็นไปได้ของปรัชญาตะวันตกและตะวันออก ทำให้การสร้างสรรคงานของ Viola ผูกพันกับโลกที่มองไม่เห็นของความรู้สึก ความทรงจำ การโยกย้ายที่เติมเต็ม ความเข้าใจทางศาสนา ทั้งจากโลกตะวันออกและโลกตะวันตก การฝึกจิตของเขานั้นได้สร้างและเป็นพื้นฐานในการกำหนดจุดมุ่งหมาย นำพาเขาไปสู่การเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองตามอุดมคติที่เกี่ยวกับการทำตนให้บริสุทธิ์ การทำงานของเขาใช้สื่อด้วยวิดีโอเสมือนเป็นเครื่องมือในการนำพาให้เขาได้ตระหนักในความเป็นตัวเอง และถ่ายทอดปรากฏการณ์ของการรับรู้ได้ ผลงานของเขาได้ปลุกเร้าความรู้สึกของความน่าเกรงขาม ด้วยขนาดและเทคนิคกระบวนการทางวิดีโอซึ่งเป็นความงามที่ปรากฏทางสายตาที่ผู้ชมต้องหยุดนิ่ง เมื่อเห็นภาพที่ปรากฏอยู่บนฉากเพื่อพบกับความรู้ทางความรู้สึกถึงความละเอียดอ่อน อ่อนไหว พัฒนาการของผู้ชมยังคงอยู่ลึกซึ้งกินใจ ศิลปินกำหนดภาพแต่ละภาพให้ค่อยๆ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในเรื่องของช่วงเวลาและการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ เพื่อให้ผู้ชมได้ซึมซับผลงานของเขาตามแบบที่ผู้ชมจะตีความร่วมกับประสบการณ์ที่ก่อตัวขึ้นมาใหม่ซึ่งเปิดพื้นที่เชื่อมระหว่างศิลปิน โดยใช้แสงและความมืดเป็นสื่อในการชมงาน ทำให้ผู้ชมมีความรู้สึกอยากที่จะรู้ว่าสิ่งที่อยู่ในห้องมืดนั้นคืออะไร ประเด็นหลักในการแลกเปลี่ยนผลงาน คือ ภาพที่ปรากฏและจุดเชื่อมระหว่างพื้นที่ ผู้ชมเป็นเสมือนผู้สังเกตการณ์ที่สื่อสารเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ในงาน ดังนั้นองค์ประกอบทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นภาพที่ฉาย พื้นที่ว่าง แสงเงา ผู้ชม ระยะเวลา เสียง ถึงจะทำให้สะท้อนแง่มุมผลงานของเขาออกมาได้ชัดเจนและสวยงามยิ่งขึ้น

สิ่งที่ Viola นิยมใช้ในผลงานหลายๆ ชิ้นของเขาคือ "น้ำ" สร้างอาณาจักรใหม่ๆ เพราะ Viola เคยมีประสบการณ์จมน้ำในทะเลสาบตอนอายุ 10 ขวบ ภาพที่เขาจำได้ในขณะที่จมน้ำนั้นเป็นภาพอันสวยงามของน้ำที่สงบนิ่งเป็นสีฟ้าซึ่งถ้าเขาไม่จมน้ำก็ไม่เห็นมุมมองนั้น จากประสบการณ์นี้เขาจึงใช้ น้ำ ถ่ายทอดความคิดของเขาออกมา เช่น น้ำคือการชำระล้างดวงวิญญาณ น้ำคือสภาวะแวดล้อมของการเกิดเป็นของเหลวในมดลูกที่ร่างกายคนสามารถอยู่ในน้ำได้ ลอยได้ หายใจได้

เนื้อหาในผลงานของ Viola เป็นเรื่องพื้นฐานของชีวิตที่ธรรมดาสามัญได้อย่างน่าสนใจแสดงสาระของชีวิตที่เห็นและเป็นอยู่เช่น การเกิด แก่ เจ็บ ตาย อันเป็นวงจรชีวิตที่ต้องเผชิญและเป็นจริงที่ทุกคนรู้เรื่องเกี่ยวกับจิตวิญญาณซึ่งเป็นอิทธิพลจากศาสนาทั้งตะวันออกและตะวันตก นอกจากนั้นยังมีเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ในปัจจุบันด้วยภาพชีวิตร่วมสมัย แต่เขามักหันไปหาแรงบันดาลใจจากศิลปะสมัยเก่า Viola ได้ข้อมูลทั้งจากหนังสือเกี่ยวกับศาสนาของโลกตะวันออกและอ่านงานศึกษาใหม่ๆ เกี่ยวกับการอุทิศตนของยุคกลางและการนำเสนออารมณ์ทางประวัติศาสตร์ศิลปะ ผลงานของ Viola มีความพิเศษที่ต่างกันด้วยเทคนิคทางกรรมวิธี รูปแบบการนำเสนอ และการจัดการ โดยเน้นอารมณ์ความรู้สึกของเรื่องราว ความผันที่ตายตัว วงจรเวลา และการเวียนว่ายตายเกิดของชีวิต เป็นเนื้อหาหลักที่ Viola มักกล่าวถึง แม้เขาจะได้ภาพส่วนใหญ่จากชีวิตร่วมสมัยเขาก็มักหันไปหาแรงบันดาลใจจากภาพเขียนสมัยเก่าอยู่เสมอ ผลงานของ Viola จะมีลักษณะคล้ายละครมีความน่าทึ่ง ท่ามกลางสัญลักษณ์ต่างๆ ในการชำระจิตวิญญาณมนุษย์ให้บริสุทธิ์ เนื้อหาเรื่องราวที่ศิลปินสร้างขึ้นสามารถสื่อสารได้ชัดเจนทำให้ผู้ชมเข้าใจได้โดยตรง แต่ผู้ชมก็ต้องใช้เวลาซึมซับไปอีกรอบจนถึงจะปะทะกับคุณค่าทาง "อารมณ์" ที่ศิลปินต้องการนำเสนอ นั่นก็คือ "จะแสดงให้เห็นอำนาจและความซับซ้อนของอารมณ์ผ่านการแสดงออกทางสีหน้าและร่างกายของผู้แสดงได้อย่างไร"

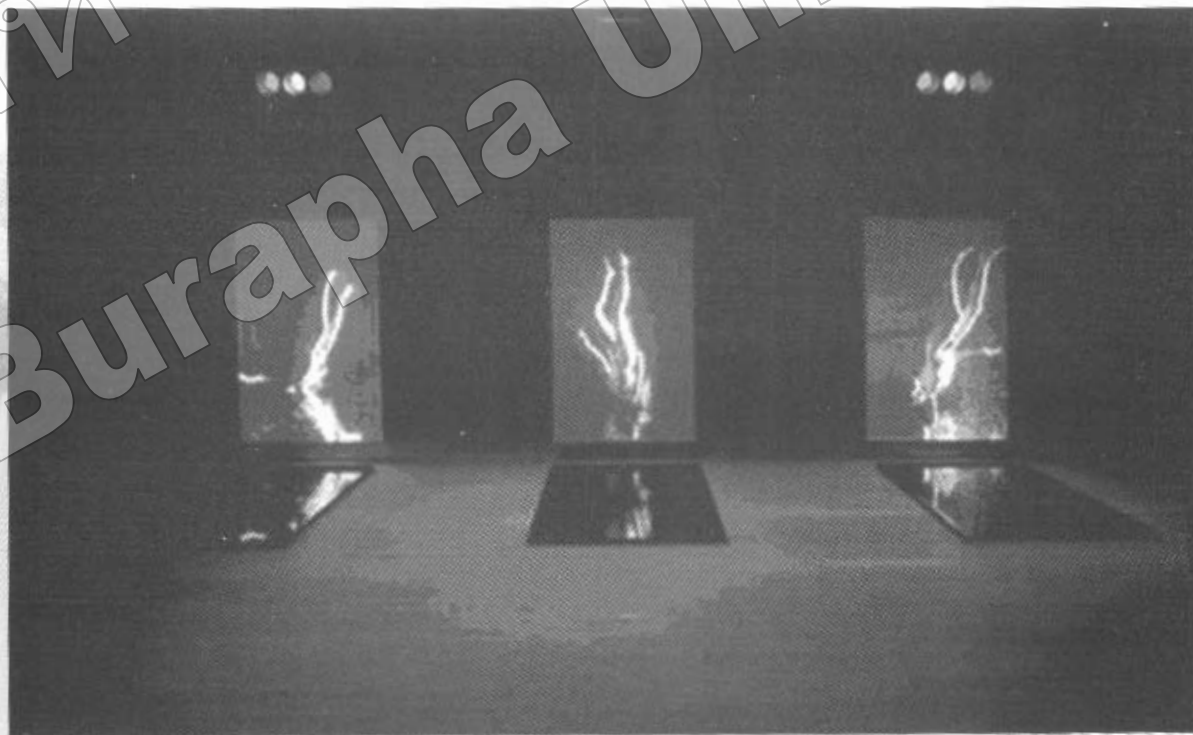
รูปแบบเป็นงานที่ใช้สื่อเทคโนโลยีนำเสนอด้วยเทคนิค Video Sound Installation จัดวางจอภาพให้สัมพันธ์กับสถานที่ที่จัดแสดงโดยที่ทุกส่วนเชื่อมต่อกัน ผู้ชมรับรู้ได้ทุกด้านหลากหลายมิติตอบโต้ไปมากับประสาทสัมผัส แสงและเสียง เสียงประกอบต่างๆ เช่น เสียงพูด เสียงประกอบได้น้ำ โดยที่เสียงเหล่านั้นถูกทำให้เบาไม่ชัดถ้อยคำ ผู้ฟังต้องตั้งใจฟังและเข้าไปใกล้ๆ ผลงาน ภาพนำเสนอรูปร่างมนุษย์ในอิริยาบถต่างๆ ที่แสดงถึงอารมณ์ตามเนื้อหาของงาน ใช้เทคนิคการตัดต่อภาพต่างกันมีทั้งช้าๆ เร็วๆ การสลับภาพไปมา เขามักใช้ น้ำ เป็นสื่อหลักที่สำคัญในการเชื่อมต่อระหว่างร่างกายและจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของคนเราที่มีความลึกลับ ซึ่งความลึกลับนั้นไม่ได้มีไว้เพื่อถูกเปิดเผยแต่มีไว้ให้คนเราเข้าไปสัมผัส ดังนั้นผู้ชมจึงเป็นส่วนหนึ่งในองค์ประกอบของผลงานถึงจะสมบูรณ์ได้

วิเคราะห์ผลงาน " Stations " ของ Bill Viola

"Stations" สร้างขึ้นปี 1994 เป็นงาน Video Installation ผลงานติดตั้งวิดีโอ Projectorไว้ 5 เครื่องในแต่ละเครื่องจะฉายภาพร่างกายคนๆ เดียวที่กำลังจมน้ำในน้ำโดยที่แต่ละจอก็จะแสดงภาพคนต่างๆ กัน จอภาพถูกแขวนทั้งตัวลอยลงมาจากเพดานซึ่งเป็นฉากขนาดใหญ่ในพื้นที่มืด และเปิดพื้นที่ว่างด้านล่างเป็นแผ่นหินแกรนิตขัดเงาวางทอดตัวอยู่บนพื้น ตำแหน่งตรงกับใต้จอภาพของแต่ละจอพอดี หินแกรนิตสีดำนั้นมีขนาดใหญ่เท่ากับจอภาพในแต่ละภาพ จอที่แขวนแสดงลักษณะรูปทรงคนหัวคว่ำที่มีขนาดสัดส่วนใหญ่กว่าปกติ และมีสีเขียวทึบแตกต่างกันไปในแต่ละจอ ซึ่งจะเป็นผลต่อภาพสะท้อนลงบนแผ่นหินแกรนิตที่อยู่ข้างใต้จอให้ปรากฏออกมาเป็นภาพคนที่มีลักษณะตั้งขึ้น รูปทรงของคนก็ปรากฏค่อยๆ สว่างขึ้นเมื่อมีแสงส่องสะท้อน และเมื่อเกิดแสงจัดขึ้นภาพที่สะท้อนในมุมที่ตรงกันข้ามก็จะแสดงให้เห็นถึงการเผชิญระหว่างความมืดและพื้นหลัง ภาพร่างกายคนบนจอภาพที่จมน้ำลงไปในน้ำเหมือนถูกแขวนอยู่ที่ขอบจอ การลอยอยู่ในพื้นที่ว่างที่มีบรรยากาศมืดสลัวของร่างกายที่มีขนาดใหญ่ดูแล้วให้ความรู้สึกกดดัน ภาพที่ฉายเป็นภาพถ่ายที่มีการเคลื่อนไหวอย่างช้าๆ ศิลปินได้ฉายภาพกลับหัว และใช้แสงสะท้อนที่คมชัดให้ตกระทอบผิวหน้าของหินที่ขัดมันเรียบที่วางอยู่ด้านล่าง เสียงที่ประกอบเป็นเสียงแสดงภาวะได้น้ำจะได้ยินชัด

เมื่อเข้ามาอยู่ใกล้จอในแต่ละจอ ภาพที่ปรากฏจะค่อยๆแสดงอย่างต่อเนื่องโดยในแต่ละช่วงจะเป็นรูปร่างกายที่วิ่งหล่นออกไปนอกกรอบเฟรมอย่างช้าๆ แล้วในทันทีนั้นก็ไหลพลวตกลงสู่หน้าต่างใหม่ ซึ่งภาพเริ่มต้นจากรูปทรงคนที่กระโดดน้ำ แล้วค่อยๆมีแสงเจิดจ้าเห็นฟองของน้ำที่แตกกระจาย ภาพเหล่านั้นก็จะหมุนเวียนมาอย่างช้าๆ จนจบและก็ย้อนมาอีกครั้ง การจัดการพื้นที่ในห้องมืดและเงียบ การดูงานไม่มีการกำหนดมุมมองให้ผู้ชมทำให้เกิดความอิสระในการชม ผู้ชมสามารถเดินดูตามความสนใจไปในแต่ละจุด และเมื่อเดินเข้าไปใกล้ๆ ผิวหน้าหินที่สะท้อนก็จะมีลักษณะของภาพที่ปรากฏในแต่ละมุมที่แตกต่างกันไป

ผลงานชิ้นนี้ให้ความรู้สึกที่ไม่เป็นไปตามปกติที่ควรจะเป็นราวกับว่าปราศจากแรงศูนย์ถ่วงของโลก ศิลปินจัดวางตำแหน่ง พื้นที่ และองค์ประกอบต่างๆ ของผลงานสร้างบรรยากาศให้ผู้รู้สึกถึงการอยู่ในที่ใดที่หนึ่งซึ่งอยู่ระหว่างสภาพผันและความทรงจำ การเกิดและการละของวิญญานจากร่างหลังความตาย เปรียบกับมนุษย์เราที่เกิดมาจากสภาวะแวดล้อมของของเหลวในมดลูก และเราก็แสวงหาทางกลับไปสู่จุดนั้นอีกครั้งซึ่งก็คือ จุดที่ร่างกายเราอยู่ในสภาวะที่สามารถอยู่ในน้ำได้ ลอยได้ หายใจได้ (สภาวะไร้น้ำหนัก) ผลงานสร้างแรงปะทะต่อผู้ดูด้วยขนาดและแสงที่จัดจ้านบนร่างกายคนกลับหัวที่ผิดลักษณะความเป็นไปของคนจมน้ำในบรรยากาศที่มีดสนลัว ทำให้ผู้ดูสัมผัสได้ถึงอาการจมน้ำที่ยังลึกยิ่งมิด ดูเว้งว้าง อืดอืด น่ากลัว สร้างความรู้สึกถึงสภาพคนที่สิ้นหวังเหมือนต้องการละสังขารโดยปล่อยให้ร่างจมน้ำดิ่งลงไปในความมืดมิด แต่เมื่อเคลื่อนที่เข้าไปดูในระยะใกล้จอภาพที่แขวนก็จะได้ยินเสียงของสภาวะได้น้ำประกอบเบาๆ ที่ช่วยเล่าให้เกิดความรู้สึกน่าเว้า เว้งว้าง ไร้จุดหมาย และจากมุมมองนี้จะทำให้เห็นภาพที่สะท้อนลงบนผิวหน้าหินตรงพื้นด้านล่าง เป็นร่างของคนผู้นั้นที่กลับดูทะยานพุ่งขึ้นมามีชีวิตในคราวเดียวกันทำให้เกิดตระหนักได้ว่าอย่าประมาทในทุกๆสภาวะของชีวิต จะมีความเป็นและความตายไปควบคู่ด้วยกันเสมอ ศิลปินใช้น้ำเป็นสัญลักษณ์ถึงสภาวะไร้น้ำหนักที่สามารถสื่อถึงการเกิดและการดับ ตลอดจนผลงานที่ฉายภาพเวียนกลับไปกลับมาจากต้นจนจบแสดงถึงวัฏจักรชีวิตของการเวียนว่ายตายเกิดนั้นเอง

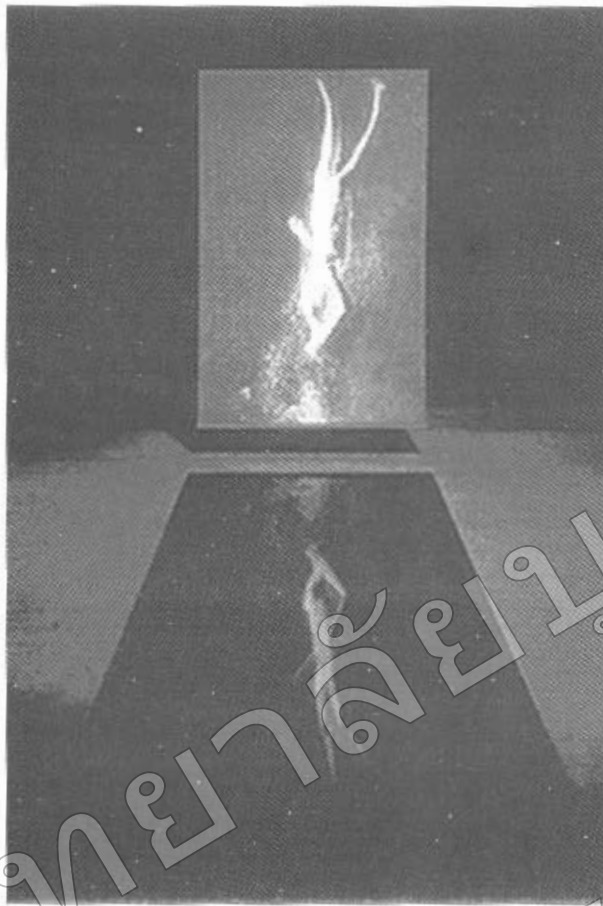
ภาพที่ 1 : Bill Viola "Stations" ปี 1994 เทคนิค Video Installation

ภาพที่ 2 : Bill Viola "Stations" ปี 1994 เทคนิค Video Installation

ภาพที่ 3 : Bill Viola "Stations" ปี 1994 เทคนิค Video Installation

ภาพที่ 4 : Bill Viola "Stations" ปี 1994 เทคนิค Video Installation

ภาพที่ 5 : Bill Viola "Stations" ปี 1994 เทคนิค Video Installation

ประวัติความเป็นมาของ Tan Dun

Tan Dun เป็นนักประพันธ์เพลงและผู้ควบคุมวงชาวจีน เกิดที่เมือง Changsha มณฑล Hunan ในปี 1957 เขาสร้างสรรคงานดนตรีไปถึงผู้ฟังแนวใหม่และหลากหลายโดยทำลายขอบเขตระหว่างความเป็นดนตรีคลาสสิกและไม่ใช่คลาสสิก ระบบดนตรีของตะวันออกและตะวันตก ศิลปะของพวกเขาก้าวหน้ากับศิลปะรูปแบบท้องถิ่น แนวความคิดและแง่มุมที่หลากหลายของ Tan Dun ได้สร้างสัญลักษณ์ที่ถูกตราไว้บนโลกของดนตรีประกอบภาพยนตร์ จนได้รับการยกย่องอย่างกว้างขวางว่าเขาคือ "Chinese contemporary classical composer" จากผลงานดนตรีประกอบภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัล Grammy, Oscar เรื่อง Crouching Tiger Hidden Dragon และ Hero ส่วนรางวัลอื่นๆที่ได้รับเช่น "Composer of the Year" จาก Musical America's และ "Classical Composition" จาก Grawemeyer Award เป็นต้น

วัยเด็ก Tan Dun หลงใหลบทาบทของ Shimao ผู้ที่นำเอาวัสดุจากธรรมชาติเช่นก้อนหินและน้ำมาสร้างเป็นเสียงดนตรีประกอบพิธีกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน ตอน Tan Dun อายุ 20 ปี เขาได้ฟังเพลงของ JS.Bach (คีตกวีชาวเยอรมัน ยุคบาโรค) ครั้งแรกเขาารู้สึกว่าเพลงที่ได้ยินเป็นเสมือน "ยารักษาจิตวิญญาณ" ช่วยเยียวยาจิตใจในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรมที่ทุกคนกำลังยืนอยู่บนความหายนะทุกสิ่งอย่างได้ถูกทำลาย ครอบครัวถูกทำลาย วัฒนธรรมถูกทำลายโดยไม่มีใครได้รับการยกเว้น แต่ในทันทีที่ได้ยินเพลง Bach มันเหมือนกับเป็นยารักษาอาการโรคเศร้าเสียใจ ซึ่งในช่วงระหว่างการปฏิวัติวัฒนธรรมในจีน Tan Dun ถูกส่งไปทำงานเป็นชาวนาปลูกข้าวให้กับรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์ด้วยความไม่พอใจ แต่ถึงอย่างไรก็ตามการปฏิวัติวัฒนธรรมมีผลกระทบเพียงเล็กน้อยต่อเขาถึงความผูกพันใกล้ชิดกับดนตรี เขาได้ค้นพบวิธีคิดแบบย้อนกลับและได้จัดตั้งกลุ่มวงดนตรีโดยให้ชาวบ้านในหมู่บ้านมาเล่นดนตรีเท่าที่จะสามารถทำได้ ด้วยการใช้อุปกรณ์ที่หาได้เช่น หม้อ กะทะ มาตีให้เกิดเป็นจังหวะดนตรี ซึ่งนั่นคือวิธีชีวิตชาวชนบทที่เริ่มเรียนรู้การให้จังหวะดนตรีเครื่องสายแนวประเพณีของจีน ต่อมาเขาได้มาอยู่กับคณะ Peking opera ที่รัฐบาลให้ทุนสนับสนุนเดินทางทัวร์แสดง นักแสดงหลายคนก็ไปได้เสียชีวิตลงจากเรือเฟอร์รี่จึงเป็นโอกาสให้ Tan Dun ได้ออกจากประเทศมาโดยการว่าจ้างจากคณะละครเร่

จากนั้นเขาได้เข้าเรียนในบักกิ่งที่ The China Conservatory of Music ซึ่งได้ให้อิทธิพลกับเขาอย่างมาก ต่อความเป็นนักดนตรีและการรับรู้รูปแบบของดนตรีแบบต่างๆ ในปี 1985 Tan Dun ได้เดินทางมาสหรัฐอเมริกา เพื่อมาเรียนปริญญาเอกด้านการประพันธ์ดนตรีที่ Columbia university of New York ณ ที่นี้ทำให้ Tan Dun ได้พบกับดนตรีแนวทดลองของนักดนตรีต่างๆ เช่น Philip Glass, John Cage, Meredith Monk และ Steve Reich เขารวบรวมอิทธิพลและประสบการณ์ต่างๆ ของสิ่งที่เรียนรู้มาในวัยเด็กที่ Hunan กับการฝึกฝนทางดนตรีคลาสสิกที่ The China Conservatory of Music และแนวเพลงทดลองร่วมสมัยของนักประพันธ์แนวใหม่ๆ ในนิวยอร์ก โดยเขาพยายามทำตามความต้องการให้เป็นจริงขึ้นมาทีละน้อย จนประสบความสำเร็จในการประพันธ์ดนตรีแนวใหม่และแตกต่างจากความเคยชินเดิมๆ ของดนตรีแนวอนุรักษนิยม มาเป็นงานแนวร่วมสมัยที่มีการผสมผสานความหลากหลายทางประเภทของดนตรีและวัฒนธรรม ร่วมกับการแสดงที่มีการความตื่นตาตื่นใจของการใช้รูปแบบศิลปะหลายแขนงมาผสมผสานกับดนตรี

Tan Dun ได้รับแรงบันดาลใจจากความทรงจำวัยเด็กของพิธีกรรมติดต่อวิญญาณ "Ghost Operas" ของวัฒนธรรมชาวจีนชาวชนบทซึ่งเป็นประเพณีที่มีมานานกว่าสี่พันปี สะท้อนถึงความเป็นมนุษย์และจิตวิญญาณของอนาคต อดีตที่ผ่านมา และการสื่อสารติดต่อธรรมชาติกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ประกอบกับเรื่องความเชื่อของหมู่บ้านที่ Tan Dun เติบโตมาใน Hunan นั้นมีกลุ่มมืออาชีพร้องไห้ต่อหน้าพิธีศพและร่างคนตาย ร้องประสานเสียงเชื่อมต่อวิญญาณในโศกเศร้าที่เศร้าโศก ผู้คนมีความเชื่อว่าพวกเขาควรจะให้รางวัลสำหรับความทุกข์ทรมานหลังจากความตายของพวกเขา ความตายคือ "ความสุขสีขาว" และดนตรีทางพิธีกรรมได้ปลดปล่อยจิตวิญญาณไปสู่อาณาจักรของชีวิตใหม่ด้วยเครื่องมือสร้างจังหวะแบบอิสระโดยใช้เครื่องใช้ในครัว หม้อ กะทะ และระฆัง พิธีฉลองนี้เป็นประเพณีดั้งเดิมที่เป็นพื้นฐานในชีวิตประจำวันของพวกเขา

วิเคราะห์ผลงาน "Ghost Opera" ของ Tan Dun

Ghost Opera เป็นการทำงานที่มีการเคลื่อนไหวทำสิ่งประกอบกันของการแสดงดนตรีเครื่องสายสี่ชนิด "String Quartet" โดยวง Kronos Quartet และเครื่องดนตรีจีน "Pipa" โดย Wu Man พร้อมกับการใช้วัสดุธรรมชาติ น้ำ โลหะ หิน และกระดาษเป็นองค์ประกอบร่วม ประพันธ์โดย Tan Dun เพื่อต้องการนำเสนอถึงจิตวิญญาณของมนุษย์ที่ได้ถูกฝังกลบเฉกเช่นวัฒนธรรมท้องถิ่นของจีนที่ถูกกลืนเล็ดหายด้วยการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดรวดเร็วของเทคโนโลยีในปัจจุบัน ก้าวข้ามทางวัฒนธรรมข้ามผ่านสื่อใหม่ของข้อมูลข่าวสารที่มาจากอดีต ปัจจุบัน อนาคต และไม่มีสิ้นสุด ส่วนประกอบของผลงานได้มาจากวัฒนธรรมจีน ทิเบต อังกฤษ และอเมริกา การแสดง Ghost Opera ได้ผสมผสานรูปแบบประเพณีการแสดงดนตรีคลาสสิกของยุโรป ประเพณีพื้นเมืองโบราณ โรงละครหุ่นเงาของจีน ศิลปะการจัดวางทางทัศนศิลป์ ดนตรีพื้นเมือง ละครเวที และพิธีกรรมติดต่อกับวิญญาณ โดยการรวมเอาประเพณีต่างๆ เหล่านี้มาผสมผสานเสมือนเป็นเมล็ดพันธุ์ที่เจริญเติบโตขึ้นจากการประสานของดนตรีที่มากกว่าสองยุคซึ่งแตกต่างหรือโลกของเสียงที่แตกต่าง และความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่แตกต่างเข้าไว้ด้วยกัน

การติดตั้งศิลปะจัดวางประกอบไปด้วยกระดาษ เงาและภาชนะรูปม้องบรรจุน้ำที่วางอยู่โดยรอบพื้นที่การแสดงเป็นฉากแก้วใบใหญ่ที่วางบนเสาหินที่มีแสงสว่างจากข้างใต้ นักแสดงแสดงเคลื่อนไหวอยู่ท่ามกลางตำแหน่งที่แตกต่างกันเพื่อสะท้อนเงาด้านหลังไปด้านหน้า เคลื่อนไหวในระหว่างฉากเวลาที่แตกต่างกัน นักแสดงจะมีบทพูดถึงชีวิตที่ผ่านมาของเขากับชีวิตอนาคต เป็นบทสนทนาระหว่างอดีตและอนาคต จิตวิญญาณและธรรมชาติ เพื่อเป็นการกำหนดขอบเขตทางความรู้สึกด้านจิตวิญญาณซึ่งเป็นลักษณะที่พิเศษของรูปแบบแนวประเพณีของ "Ghost Opera"

ในการแสดง Ghost Opera เริ่มต้นและจบลงด้วยความมืดโดยนักดนตรีสอดเสียงของน้ำจากภาชนะใส่น้ำที่เรืองแสง เสียงตีกระทบกันของส่วนโค้งฆ้องกับหิน ดนตรีบางส่วนของ "Well-Tempered Clavier" ของ Bach คีตกวีเยอรมัน ยุคบาโรค ผสมผสานกับดนตรีพื้นเมืองของจีนซึ่งให้แนวทางสู่การเดินที่มีชีวิตชีวา และในแต่ละครั้ง นักแสดงจะค่อยๆ กลืนหายเข้าไปในเงามืดของฉากผ้าสีขาวที่อยู่ด้านหลัง มีบทเพลงสวดและเสียงลมหายใจที่สลับกับบทกวีบางส่วน "The Tempest" ของ Shakespeare กับความเงิบซึ่งกำกับโดยหนึ่งในนักดนตรี

องค์แรก "Bach, Monks, and Shakespeare Meet in Water" (Bach พระและ Shakespeare พบกัน ในน้ำ) นักไวโอลินคนหนึ่งได้สร้างเสียงดนตรีโดยใช้คันชักของไวโอลินมาลีแนววางบนภาชนะรูปม้องที่บรรจุน้ำและสร้างจังหวะกับน้ำด้วยมือ ส่วนนักดนตรีอีกสามคนเล่นเพลงของ Bach แนว Polyphony คือเพลงที่ใช้หลายแนวของเสียงที่มีท่วงทำนองมากกว่าสองประสานกัน ผู้ฟังจะได้ยินเสียงลมหายใจที่เปล่งออกมาเหมือนกับการสวดให้วิญญาณของพระ ส่วน Wu Man ดัด Pipa เครื่องดนตรีของจีนทำให้เสียงดนตรีพื้นเมืองนี้ประสานเข้ากันกับเสียงเพลงของ Bach องค์สอง "Earth Dance" (การเต้นรำบนผืนดิน) เริ่มต้นด้วยการได้ยินเสียงไกลๆของการดึงสายเครื่องดนตรีเป็นจังหวะแล้วค่อยๆ ประสานเสียงร่วมกับวงเครื่องสาย สุดท้ายจบลงด้วยบทเพลงของ Bach ละลายกลับไปสู่ธาตุธรรมชาติที่เป็นส่วนหนึ่งของทั้งหมด พระควบคุมการเปล่งลมหายใจแต่ไม่มีเสียงเป็นการควบคุมในความเงิบ

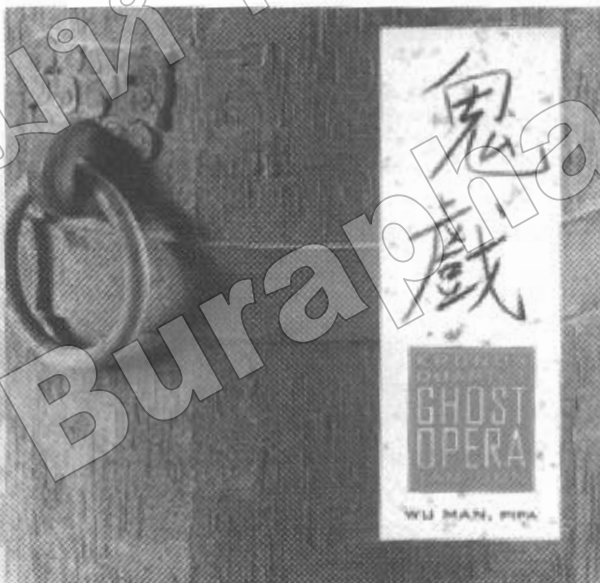
องค์สาม "Dialogue with Little Cabbage" (สนทนากับกระหล่ำปลีน้อย) เริ่มบรรเลงPipaด้วยเพลงพื้นเมืองนำไปสู่เสียงไวโอลิน เพลงของ Bach กับเพลงพื้นเมืองต่างซ่อนสลับประสานเสียงเข้ากันเป็นอย่างดีเหมือนสองยุคที่แตกต่างแต่สามารถเข้ากันได้ด้วยดี

องค์สี่ "Metal and Stone" (โลหะกับหิน) นักดนตรีทั้งสี่ตีเครื่องดนตรีทุกชนิดของฉาบและหินด้วยการตีด้านกันให้เกิดเสียงโดยนักดนตรีจะยกขึ้นมาระดับปากแล้วตีกลับลงบนมือ ซึ่งจะทำให้เกิดความหลากหลายของโทนเสียง ตามมาด้วยเสียงไวโอลินที่เลียนแบบเสียงของหินและฆ้อง การแสดงทั้งหมดนี้เป็นการเปลี่ยนรูปไปสู่ String quartet ในรูปแบบใหม่

องค์ห้า "Song of Paper" (เพลงของกระดาษ) เริ่มต้นด้วย Wu Man ถีอระฆังเล็กๆ หลายอันและร้องเพลงโศกเศร้าของ "Little cabbage" เด็กหญิงตัวน้อยที่สูญเสียพ่อแม่ โดยมีใจความของความเป็นน้ำกวัพลอนๆ ที่คุณสามารถ

พูดกับอดีต ก้อนหินสามารถพูดกับไวโอลิน และกระดาษปลีสามารถร้องเพลงชีวิตที่เศร้าใจของเธอ เมื่อนักไวโอลิน บรรเลงข้อความสุดท้ายจบ หินได้นั้นเองกระดาษแผ่นใหญ่ที่ถูกติดตั้งไว้ก็จะหล่นลงมา แล้วบทเพลงของคีตกวีเยอรมัน Bach ก็หวนกลับมาอีกครั้งเพื่อเป็นจุดจบของงานชิ้นนี้ ประสานกันกับฆ้องที่กำลังจรมลงได้น้ำและค่อยๆ หายไป

จากผลงานชิ้นนี้ของ Tan Dun ใช้วิธีการทำดนตรี Instrument โดย String Quartet และ Pipa สร้าง ความหลากหลายของทำนองประสานและแนวเสียงให้เป็นที่ประหลาดใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งเสียงที่เกิดจากน้ำกระเพื่อม หรือจากโลหะ หินและกระดาษ ที่ผนวกเข้ากับคำพูดของนักแสดง การหายใจ และการร้องเพลงรวมกันเป็นหลาย แนวเสียง อีกทั้งนักดนตรีที่แสดงทั้งห้าคนได้สร้างพลังที่กระตุ้นประสาทการรับฟังเสียงอันน่าตื่นเต้นนี้ราวกับว่าได้ ฟังการบรรเลงเพลงจากวง Orchestra อย่างใดอย่างนั้น Tan Dun มีแนวคิดในการประพันธ์ดนตรีให้มีความแปลกใหม่ น่าสนใจที่เข้ากับยุคสมัยปัจจุบันด้วยการใช้สิ่งของ หรือวัสดุธรรมชาติมาสร้างให้เกิดแนวเสียงที่หลากหลายประสานกลม กลืนหรือให้มีทั้งสองแนวเสียงคลอคู่กันไป ตลอดจนการนำแรงคลอใจที่หวนรำลึกจากอดีตทั้งจากนักดนตรีที่มีอิทธิพล ต่อแนวความคิดของเขาเช่น J.H. Bach หรือแรงบันดาลใจจากประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อในเรื่องความตาย เพลงสวด ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ถูกนำมาสร้างสรรค์ผลงานเพลงที่มีการผสมผสานรูปแบบดนตรีของตะวันตกและตะวันตก การแสดงของนักดนตรีที่ใช้ความเคลื่อนไหวสร้างให้เกิดจังหวะและทำนองเพลง ติดตั้งอุปกรณ์ประกอบฉากเวทีด้วย ศิลปะจัดวางกับพื้นที่อย่างมีชั้นเชิงทางทัศนศิลป์ และใช้สื่อจากวัสดุธรรมชาติเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงชีวิต จากการ วิเคราะห์ห้องประกอบของผลงานชิ้นนี้สรุปได้ว่า Ghost Opera คือการแสดงพิธีกรรมของนักดนตรีสร้างบทเพลง เพื่อส่งวิญญาณไปสู่เขตแดนของชีวิตใหม่และดูเหมือนว่าการแสดงดนตรี "Ghost Opera" จะถูกคิดขึ้นมาสำหรับ ให้วง Kronos Quartet แสดงโดยเฉพาะด้วยความชำนาญและประสบการณ์ของพวกเขาสามารถเติมเต็มให้กับจินตนาการ ของผู้ชมผู้ฟังตลอดจนนักประพันธ์ผู้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

CD Tan Dun : Ghost Opera (1994)

for String Quartet (Kronos Quartet) and Pipa

(Wu Man) with water, stones, paper, and metal

1. Act I. Bach, Monks, and Shakespeare Meet in Water
2. Act II. Earth Dance
3. Act III. Dialogue with Little Cabbage
4. Act IV. Metal and Stone
5. Act V. Song of Paper

ภาพที่ 7 : ฉากเวทีการแสดง Tan Dun's Ghost Opera (1994)

ภาพที่ 8 : การแสดงดนตรี "Ghost Opera" ด้วยวง Kronos Quartet และ Wu Man ที่อุยหลิงฮก ผู้เล่น Pipa เครื่องดนตรีจีน

ภาพที่ 9 : เวทีการแสดง Tan Dun's Ghost Opera (1994)

ภาพที่ 10 : นักดนตรี กำลังสร้างเสียงที่เกิดจากน้ำประกอบการแสดง Ghost Opera

ภาพที่ 11 : การใช้อุปกรณ์ต่างๆ สร้างเสียงประกอบการแสดง Ghost Opera

การเปรียบเทียบผลงานระหว่าง "Stations" กับ "Ghost Opera"

จากผลงานของ Bill Viola และ Tan Dun ต่างก็ส่งผลงานที่มีผลต่อความรู้สึกลึกๆ ในจิตใจของมนุษย์ทุกๆ คน ด้วยบรรยากาศของความมืด การจัดลำดับค่าของแสง และแสงตกกระทบที่ปรากฏบนรูปทรง เสียงที่คลอไปกับความเคลื่อนไหวของผลงานสามารถสร้างจินตนาการให้ผู้ชมสัมผัสได้ถึงมิติแห่งความกลัว โดยใช้น้ำเป็นสื่อหลักที่สำคัญในการเชื่อมต่อระหว่างร่างกายและจิตวิญญาณ ผลงาน "Stations" Bill Viola ใช้การถ่ายทำวีดีโอบันทึกภาพนักแสดงร่วมกับการสร้างบรรยากาศของท้องน้ำถึงความรู้สึกไม่สิ้นสุด ด้วยการฉายภาพลงบนจอภาพที่แขวนอันใหญ่ห้าจอเรียงกัน และมีภาพสะท้อนจากจอที่ตกลงบนแผ่นหินอันใหญ่ที่พื้นใต้จอภาพนั้นๆ ล้วนเน้นย้ำถึงความกว้างใหญ่ไพศาลของโลกใต้น้ำ ด้วยความรู้สึกที่ดูลึกและมืดที่ไม่รู้ว่ามีอะไร ไม่รู้ว่าอยู่ที่ตรงไหน เค้างัวง รวมกับเสียงประกอบเบาๆ ของสภาวะใต้น้ำ และเนื่องจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของผู้วิเคราะห์เองที่เคยจมน้ำ ทำให้มีจินตนาการและสัมผัสรับรู้ได้ถึงความงามและความน่ากลัวของโลกใต้น้ำ บรรยากาศของเสียงวังเวงที่เกิดขึ้นจากแรงดันของท้องน้ำสร้างความรู้สึกกดดัน อึดอัด และน่ากลัวที่มีต่อพลังธรรมชาติอันยิ่งใหญ่ แต่ในทางกลับกันผลงานใช้ทิศทางร่างกายของคนที่ปรากฏแบบลอยนัยยะ สะท้อนถึงทุกๆ สภาวะของชีวิตจะมีความเป็นและความตายไปควบคู่ด้วยกันเสมอ ศิลปินใช้น้ำเป็นสัญลักษณ์ถึงสภาวะไร้น้ำหนักที่สามารถสื่อถึงการเกิดและการดับ ตลอดจนผลงานที่ฉายภาพเวียนกลับไปกลับมาจากต้นจนจบแสดงถึงวัฏจักรของการเวียนว่ายตายเกิด

ดังนั้นองค์ประกอบทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นภาพที่ฉาย ทิศทางของร่างกาย พื้นที่ว่าง แสงเงา ระยะเวลา และเสียงประกอบ รวมถึงผู้ชมที่จะทำให้การสัมผัสรับรู้จากผลงานชิ้นนี้สะท้อนถึงแง่มุมความคิดของศิลปินได้ลึกซึ้ง ซึ่งในส่วนผลงาน "Ghost Opera" ของ Tan Dun ใช้การแสดงที่ผสมผสานกับการประพันธ์ดนตรีแนวใหม่แตกต่างจากความเคยชินเดิมๆ ของดนตรีแนวอนุรักษ์นิยมมาเป็นแนวร่วมสมัย ที่มีการผสมผสานความหลากหลายทางประเภทของดนตรีและวัฒนธรรม เช่นการแสดงดนตรีคลาสสิกของยุโรป ดนตรีแนวประเพณีของจีน ดนตรีท้องถิ่นที่เกิดจากวัฒนธรรมชาติ ประเพณีพื้นเมืองโบราณ โรงละครหุ่นเงาของจีน ศิลปะการจัดวางทางทัศนศิลป์ ละครเวที และพิธีกรรมติดต่อกับจิตวิญญาณ Tan Dun แต่งบทเพลงประกอบโอเปร่าทั้งห้าองค์ โดยมีการใช้องค์ประกอบทางดนตรีที่คล้ายกับองค์ประกอบทางศิลปะ เช่น ลักษณะของการใช้เสียงสูงต่ำ ล้นยาว หรือการรากลเสียงเฉกเช่นกับการเป็นพื้นผิวในผลงานศิลปะ มีระยะห่างของช่วงเวลาในการทิ้งจังหวะช่องว่างของท่วงทำนองดนตรี ก็เหมือนกับการผลงานของ Bill Viola ที่ต้องใช้เวลาในการรับรู้สัมผัสกับบรรยากาศ และรสทางความรู้สึกของผลงาน เสียงจากเครื่องดนตรี String Quartet ทั้งวิธีการสีและคิดช่วยสร้างการดำเนินเรื่องที่ประสานกันไป ส่วนเสียงพูด เสียงคำราม เสียงร้องของมนุษย์ มาทำให้เกิดลูกขัด เน้นย้ำอารมณ์ที่เสมือนกับการเชื่อมต่อกับจิตวิญญาณซึ่งสามารถจินตนาการได้ว่าเป็นพิธีการเชิญและการส่งวิญญาณ เสียงของระฆังให้ความรู้สึกถึงบรรยากาศของพิธีทางศาสนาตะวันออก แต่สำหรับเสียงกีตาร์ของเครื่องดนตรีจีน Pipa เปรียบเสมือนเสียงอันโหยหวนที่กระซิบอารมณ์ผู้ฟัง ส่วนเสียงที่เกิดจากเครื่องดนตรีวัฒนธรรมชาติต่างๆ ได้สร้างลูกเล่นให้เป็นสื่อสื่อความบังเกิดทางจินตนาการ ประกอบกับการชมการแสดงเสียงดังกล่าวทั้งหมดสร้างให้เกิดแนวเสียงที่หลากหลายทั้งการขัดกัน การประสานกลมกลืน หรือให้มีทั้งสองแนวเสียงหรือมากกว่าเคียงคู่กันไป ลีลาการเคลื่อนไหวของผู้แสดงในการเล่นเครื่องดนตรี ยังเป็นการสร้างองค์ประกอบของรูปทรงทางศิลปะด้วยแสงและเงาของผู้แสดงที่ตกกระทบบนฉากเวทีเป็นภาพเงา ยิ่งช่วยส่งเสริมการชมของผู้ชมในการรับรสจากการแสดงของโอเปร่า ซึ่งเหมือนกับองค์ประกอบของผลงาน "Stations" ที่มีจอภาพและจอร์รับภาพสะท้อนของรูปทรงคนที่แสดงจากวิดีโอ ภาพรวมของงาน Ghost Opera คือดนตรีร่วมสมัยที่ผสมผสานความหลากหลายทางรูปแบบของดนตรีและแนวเสียงสร้างบทเพลงเพื่อส่งวิญญาณไปสู่เขตแดนของชีวิตใหม่ ประกอบกับมีความเป็นศิลปะอย่างโดดเด่นและมีความงามจากความเคลื่อนไหวของนักแสดงที่เป็นลักษณะเฉพาะของ Tan Dun ในการสร้างสรรค์ผลงานสำหรับแสดงบนเวที เพื่อกำหนดขอบเขตทางความรู้สึกด้านจิตวิญญาณที่มีลักษณะพิเศษของรูปแบบแนวประเพณีโบราณของ "Ghost Opera" ดังนั้นผลงานทั้งสองต่างมีความเหมือน ความต่าง และความต่างในความเหมือนที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

เทียบเคียงความเหมือนทางองค์ประกอบของผลงาน "Stations" กับ "Ghost Opera"

- ผลงาน "Stations" กับ "Ghost Opera" ต่างสร้างขึ้นในปี คศ.1994 ทั้งคู่อยู่ร่วมสมัยกันทำให้มีโลกทัศน์หรือมุมมองต่อการทดลองผลงานแนวใหม่ๆ คล้ายกัน

- ใช้หลักการการก้าวข้ามทางวัฒนธรรม โดยไม่มีการแบ่งแยกตะวันตกและตะวันออก เช่นการนำรูปแบบของดนตรีคลาสสิกตะวันตกมาปรับใช้ผสมกับดนตรีพื้นบ้านจีน หรือมีการผสมผสานความหลากหลายทางประเภทของดนตรีและวัฒนธรรม

- มีลักษณะเป็นศิลปะยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern) ในการสร้างสรรค์ผลงานคือ การผสมผสานรูปแบบทางศิลปะ (Hybrid Art Form) เช่น ผลงาน "Stations" นำรูปแบบศิลปะจากยุคสมัยใหม่ (Modern Art) เช่น Video Art และ Installation มาปรับใช้ให้เข้ากับยุคของเทคโนโลยีร่วมสมัยปัจจุบัน ส่วนผลงาน "Ghost Opera" สร้างเป็นดนตรีร่วมสมัย โดยนำดนตรีคลาสสิกมาละลายผสมผสานกับดนตรีแนวประเพณีตะวันออก และดนตรีท้องถิ่นที่เกิดจากวัสดุที่ไม่ใช่เครื่องดนตรี

- ใช้ศาสตร์ศิลปะหลายแขนงมาประกอบการสร้างสรรค์ผลงาน เช่น การนำศิลปะการติดตั้งของทัศนศิลป์มาผสมกับการแสดงของนักแสดง และการสร้างเสียงของดนตรี

- รับอิทธิพลจากพิธีกรรมของตะวันออกและตะวันตก เช่น พิธีชำระจิตวิญญาณให้บริสุทธิ์ด้วยการใช้น้ำชำระล้าง การสวดส่งวิญญาณของศาสนาคริสต์ และประเพณีติดต่อกับวิญญาณของชาวจีน

- นำความเชื่อทางศาสนาตะวันออกในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดมาเป็นเนื้อหาของงาน

- นำเรื่องจิตวิญญาณซึ่งเป็นอิทธิพลจากศาสนาทั้งตะวันออกและตะวันตกมาสร้างสรรค์ผลงาน

- สร้างบรรยากาศให้รู้สึกถึงการอยู่ในที่ใดที่หนึ่งซึ่งอยู่ระหว่างการเกิดและการละของวิญญาณ

- นำเป็นสัญลักษณ์หลักที่สำคัญการเชื่อมต่อระหว่างร่างกายและจิตวิญญาณ

- น้ำเป็นตัวแทนถึงความโศกเศร้า

- ใช้การสร้างเสียงที่กำเนิดจากน้ำ มาเป็นเสียงประกอบของผลงานเพื่อสร้างจินตนาการ

- เน้นอารมณ์ความรู้สึกเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดของชีวิตเป็นเนื้อหาหลัก

- ผลงานทั้งสองมีลักษณะการแสดงที่มีความน่าทึ่งท่ามกลางสัญลักษณ์ต่างๆ

- เนื้อหาเรื่องราวที่สร้างขึ้นสามารถสื่อสารให้ผู้ชมเข้าถึงได้โดยตรงแต่ต้องใช้เวลาในการรับรู้ซึมซับไปกับ

ผลงานถึงจะปะทะกับคุณค่าทาง "อารมณ์" ที่ศิลปินและนักประพันธ์ต้องการนำเสนอ

เทียบเคียงความต่างทางองค์ประกอบของผลงาน "Stations" กับ "Ghost Opera"

- ผลงานทั้งสองต่างกันด้วยเทคนิคทางกรรมวิธี รูปแบบในการนำเสนอ และการจัดการของศาสตร์ทั้งสองแขนง แต่ในความต่างนี้ก็กลับมีความเหมือนคือ มีการผสมผสานข้ามรูปแบบทางศิลปะ

- "Ghost Opera" เป็นการแสดงดนตรีสดของ String Quartet ที่น่าทึ่งในวิธีการสร้างเสียงประกอบต่างๆ ทั้งจากวัสดุธรรมชาติ จากเครื่องดนตรี จากเสียงร้อง เสียงพูด และเสียงเพลง เห็นการแสดงเคลื่อนไหวของนักดนตรีประกอบกับเครื่องดนตรี และองค์ประกอบของฉาก แสงเงา ต่างๆช่วยสร้างให้เกิดจินตนาการในการรับรู้เข้าใจเนื้อหาเรื่องราวได้เร็วและง่ายกว่าผลงานศิลปะ "Stations" ที่ต้องใช้ประสาทสัมผัสในการรับรู้ทำความเข้าใจร่วมกับจินตนาการและความรู้สึกที่ได้ ประกอบกับประสบการณ์ของผู้ชมในการชมผลงานเพื่อนำมาคิดตีความหมายที่ผลงานต้องการสื่อออกมา

- ผลของงานสร้างสรรค์ทั้งสองมีความสลับซับซ้อนเปลี่ยนรสชาติของผลงานเช่น ในงานศิลปะแต่กลับดูแล้วรู้สึกมีลักษณะคล้ายละครที่มีความน่าทึ่งท่ามกลางสัญลักษณ์ต่างๆ ส่วนการสร้างสรรคการแสดงโอเปร่ากลับดูมีความเป็นงานศิลปะจัดวางของการทำงานทัศนศิลป์แฝงอยู่มาก จากความต่างนี้ทำให้ได้ความเหมือนที่ทั้งสองผลงานต่างได้รับความน่าสนใจเป็นพิเศษถึงการเปลี่ยนรสสัมผัสในการเสพผลงาน

- ในผลงาน "Ghost Opera" ของ Tan Dun มีการใช้สื่อจากธรรมชาติ เพื่อเป็นสัญลักษณ์ถึงรากฐานของชีวิตซึ่งมาจากธาตุธรรมชาติที่เป็นส่วนหนึ่งของทั้งหมด

สรุป

จากการศึกษาเปรียบเทียบผลงานศิลปะของศิลปินอเมริกันผู้สร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ Video Sound Installation กับนักประพันธ์ดนตรีชาวจีนผู้สร้างสรรค์ดนตรีแนวใหม่สำหรับการแสดง Opera แรกเริ่มที่เลือกนำผลงานทั้งสองมาเปรียบเทียบนั้น เกิดจากความสนใจเกี่ยวกับการใช้สื่อ - น้ำมาเป็นส่วนหนึ่งของผลงาน และจากความสนใจในผลงานศิลปะกรรมร่วมสมัย ทำให้เลือกผลงาน "Stations" ของ Bill Viola ที่ใช้ภาพลักษณ์และเสียงของน้ำมาเป็นสัญลักษณ์ในผลงานศิลปะจัดวางกับพื้นที่ ด้วยการใช้เทคนิคการถ่ายทำวิดีโอ และการจัดวางองค์ประกอบของหน่วยต่างๆ ให้มีการประสานร่วมกันกับบรรยากาศและสถานที่ เพื่อให้มีผลทางความรู้สึกและสุนทรียภาพต่อผู้ชม จากนั้นจึงค้นหาผลงานศิลปะอีกแขนงหนึ่งคือ ดนตรี "Ghost Opera" ของ Tan Dun ที่มีเสียงของน้ำสร้างจินตนาการและความรู้สึกต่อผู้ฟัง มาทำการศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของศิลปินและนักประพันธ์ ข้อมูลที่มาจากต่างๆ ของเนื้อหา ความคิด รูปแบบ และความรู้สึกที่ได้รับจากผลงาน แล้วทำการวิเคราะห์ในรายละเอียดของผลงานที่ต่างก็มีวิธีการนำเสนอที่มีลักษณะเฉพาะตัวของผู้สร้าง จากนั้นนำมาศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาความคิด การนำเสนอ ผลที่ได้รับทางจินตนาการและความรู้สึกที่มีต่อสัญลักษณ์ในการสื่อความหมาย ถึงความเหมือนและความต่างระหว่างผลงาน "Stations" กับ "Ghost Opera"

วิเคราะห์ได้ว่าผลงานทั้งสองเป็นงานศิลปะร่วมสมัยที่มีลักษณะเป็น Postmodern Art ในแนวคิดการสร้างสรรค์ผลงาน คือ เป็นการเปิดกว้างต่อการแสดงออกทางความคิด สามารถผสมผสานรูปแบบทางศิลปะเข้าด้วยกัน หรือการผสมระหว่างศิลปะประเภทต่างๆ โดยไม่ยึดติดกับรูปแบบตายตัวแบบประเพณีเดิมๆ เช่น การประพันธ์ดนตรีคลาสสิกที่ต้องยึดถือรูปแบบและกฎเกณฑ์ แต่ในยุคร่วมสมัยนี้เราสามารถเดินตามแบบแผนเดิมเพื่อเป็นการศึกษา สืบสาน อนุรักษ์ หรือเป็นเพียงแรงบันดาลใจจากอดีตเพื่อการพัฒนาต่อ หรือแม้กระทั่งจะคิดสร้างสรรค์แนวทางใหม่ๆ ที่มีที่มาจากแบบประเพณี ผสมผสานการคิดค้นทดลองหาเสียงที่เกิดจากวัสดุที่เดิมไม่ใช่เครื่องดนตรีให้มาเป็นเครื่องดนตรี ที่มีความแตกต่างของหลายแนวเสียงและโทนเสียงมาคลุกเคล้า ประสานรับกับการบรรเลงแบบประเพณีก็ได้ ศิลปินและนักสร้างสรรค์งานศิลปะเป็นปัจเจกมีอิสระทางความคิด สามารถที่จะคิดสร้างสรรค์ผลงานให้ต่างและมีมิติของความแปลกใหม่เข้ากับสมัยนิยมมากขึ้น ให้เกิดเป็นความน่าสนใจที่ตื่นเต้นต่างไปจากเดิม โดยการผสมผสานศิลปะประเภทต่างๆ เข้ากับรูปแบบทางศิลปะ เชื่อมโยงกับรูปแบบประเพณีท้องถิ่นต่างๆ ที่มีความหลากหลายทั้งทางเชื้อชาติ และวัฒนธรรมของประเทศในซีกโลกตะวันออก และในซีกโลกตะวันตกเข้าด้วยกัน สิ่งนี้เป็นหนึ่งของการพัฒนาการในสังคมยุคโลกาภิวัตน์นั่นเอง

ผลที่ได้รับจากการค้นคว้า วิเคราะห์ เปรียบเทียบทั้งทางด้านรูปธรรมและนามธรรมของผลงาน "Stations" กับ "Ghost Opera" ทำให้เกิดการตระหนักถึงความเป็นศิลปะในยุคปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นศิลปะประเภทไหนที่สร้างสรรค์ผลงานแนว Contemporary Art จะมีความคล้ายคลึงกันในมุมมองของการนำรูปแบบศิลปะประเภทต่างๆ มาผสมผสานเข้าด้วยกัน ไม่จำเป็นแล้วที่ศิลปะแขนงใดแขนงหนึ่งต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว เป็นศิลปะชั้นสูงที่คนไม่มีความรู้ไม่มีประสบการณ์สัมผัสไม่ถึง แต่เป็นการบูรณาการของการสร้างสรรค์งานศิลปะให้สามารถเชื่อมต่อกับความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ของการใช้สัมผัสรับรู้สทงศิลปะแขนงต่างๆ เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน เพื่อการซาบซึ้งรสทางสุนทรียะและเนื้อหา ในความเป็นเอกภาพทางความคิด และการแสดงออกของผู้สร้างสรรค์ศิลปะในปัจจุบัน ดังนั้นผู้ชมจะต้องใช้ความรู้ ประสบการณ์ ใ้เวลากับการชมผลงานในแต่ละหน่วยย่อยๆ มาประกอบกันเป็นหน่วยใหญ่ เพื่อนำมาผูกโยงเข้าด้วยกันแล้วคิด ตีความหมายสัญลักษณ์ที่ผลงานสื่อสารออกมารวมกับจินตนาการ และความรู้สึกที่ได้รับ

ซึ่งผลงานทั้งสองที่นำมาเปรียบเทียบนั้น ใช้ความคิดสร้างสรรค์แบบบูรณาการเหมือนกัน แต่ต่างมีวิธีการจัดการองค์ประกอบของการสร้างสรรค์ผลงานตามเทคนิคศิลปะเฉพาะด้านของตน จึงต้องใช้การทำความเข้าใจอย่างมากในการหาความหมายที่สื่อสารจากองค์ประกอบส่วนต่างๆของผลงาน ทั้ง Bill Viola และ Tan Dun ต่างใช้ความสัมพันธ์ของศิลปะแขนงต่างๆ เข้าด้วยกัน ทั้งการแสดง เสียงประกอบ ศิลปะติดตั้ง เพื่อช่วยในการสื่อสารถึงผู้ชม โดยมีนัยยะที่ต้องการสื่อสารถึงความเชื่อในด้านจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นอิทธิพลทั้งจากศาสนาตะวันออกและตะวันตก มาสร้างสรรค์ผลงาน โดยใช้ "น้ำ" เป็นสื่อสัญลักษณ์หลัก ในการเชื่อมต่อระหว่างร่างกายและจิตวิญญาณ สร้างบรรยากาศ ระหว่างการเกิดและการละของวิญญาณ เน้นอารมณ์ความรู้สึกเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดของชีวิตเป็นเนื้อหาหลัก เพราะทุกชีวิตล้วนมาจากธาตุธรรมชาติ และสุดท้ายก็ต้องกลับคืนสู่ธรรมชาติที่เป็นส่วนหนึ่งของทั้งหมด

เอกสารอ้างอิง

ธีรยุทธ บุญมี. **โลก MODERN & POST MODERN**. กรุงเทพมหานคร : สายธาร, 2546.

รสนัน กาสต์. " Bill Viola: อารมณ์เป็นกุญแจสำคัญของชีวิต." **Fine Art 30** (March 2007) : 30-35.

วิรุณ ตั้งเจริญ. **ศิลปะหลังสมัยใหม่**. กรุงเทพมหานคร : อีแอนด์ไอคิว, 2547.

สมเกียรติ ตั้งนโม. "ศิลปะหลังสมัยใหม่สำหรับนักศึกษาศิลปะ Modern – anti Modern และ Postmodern : 10 ชั่วโมงกับศิลปะหลังสมัยใหม่และบริบทเกี่ยวเนื่อง." มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ลำดับที่ 1064.

Atkins, Robert. **Art Speak: a guide to contemporary ideas, movement, and buzzwords, 1945 to the present**. 2nd ed. New York: Abbeville Press, 1997.

Ross, David A. and Sellars, Peter. **BILL VIOLA**. New York: Whitney Museum of American Art, 1997.

http://www.sfmoma.org/espace/viola/dhtml/content/viola_gallery/html (January 2,2007)

<http://www.getty.edu/art/exhibitions/viola/exhibition.html> (January 2,2007)

<http://www.billviola.com/biograph.htm> (January 27,2007)

http://en.wikipedia.org/wiki/Tan_Dun (April 29,2008)

http://www.schirmer.com/default.aspx?TabId=2420&State_2874=2&workId_2874=33560
(May 24,2008)

<http://www.mondo-marion.com/ghost.html> (May 24,2008)

http://www.eclectica.org/v1n10/making_time.html (May 24,2008)